

Streszczenie pracy doktorskiej

Adam Banaszak

***Krakowiacy i Górale* Jana Stefaniego – konteksty, idee, wybrane problemy interpretacyjne**

Promotor: prof. AM dr hab. Marcin Nałęcz-Niesiołowski

Krakowiacy i Górale Jana Stefaniego z librettem Wojciecha Bogusławskiego to dzieło stojące u progu historii rozwoju polskiej opery. Nowa redakcja partytury dokonana przez Polskie Wydawnictwo Muzyczne ukazała ten utwór w jego możliwie bliskim oryginału kształcie. Skłoniło mnie to z jednej strony do podjęcia poszukiwań artystycznych, próby opracowania spójnej koncepcji wykonawczej, z drugiej zaś do postawienia i próby odpowiedzi na pytanie o sam utwór – jego genezę, recepcję, miejsce w panoramie muzyki polskiej i europejskiej, również w kontekście praktyki wykonawczej. Jako dzieło artystyczne w ramach przewodu doktorskiego zaprezentowałem nagranie spektaklu, którym zadyrygowałem w Operze Wrocławskiej w dn. 3 maja 2018.

Wstęp prezentuje podstawowe założenia pracy. Pierwsza część („dzieło”) podzielona jest na cztery rozdziały. W pierwszym z nich skupiam się na *Krakowiakach i Góralach* w aspekcie ich genezy i tła historycznego. W drugim rozdziale przedstawiam opis libretta oraz zaznaczam możliwe, wstępne, kierunki jego odczytania. Trzeci rozdział poświęcony jest tekstowi muzycznemu. Po opisie makroformy i struktury całości charakteryzuję każdy z kolejnych numerów muzycznych zawartych w partyturze, zaznaczając możliwe sposoby interpretacji, wybrane problemy związane z frazowaniem i fakturą orkiestry. Szczególną uwagę zwracam na ewentualne ludowe pochodzenie konkretnych melodii. W szczególności sposób podkreślam związek muzyki i słowa oraz rolę muzyki w całości koncepcji dzieła przeznaczonego do wykonania scenicznego. W czwartym rozdziale opisuję okoliczności prawykonania utworu, a także jego recepcję i rodzącą się legendę. Zestawiam wszystkie ważniejsze realizacje partytury w dwudziestym stuleciu.

Część drugą („konteksty”) podzieliłem na trzy rozdziały. Pierwszy z nich zatytułowany został „Teatr muzyczny w XVIII – wiecznej Polsce” i traktuje o zaszczerpieniu twórczości operowej na polskim gruncie. Kolejny rozdział nosi tytuł „Rewolucja Bogusławskiego”. Opisuję w nim działalność Wojciecha Bogusławskiego w dziedzinie twórczości i inscenizacji dzieł operowych. Trzeci rozdział - „Pomiędzy stylem wczesnego klasycyzmu a folklorem” – odpowiada na pytania dotyczące związków partytury z melodiami ludowymi oraz tańcami takimi jak mazur, kujawiak i polonez.

Część trzecia („idee”) stawia partyturę *Krakowiaków i Górali* na tle europejskiej twórczości i prądów ideowych. Pierwszy rozdział („Panorama europejska – zerwanie

z hegemonią opery włoskiej?") dotyczy powiązań dzieła z niemieckim *singspielem*, tradycją tzw. „sztuk o studencie”, operą wiejską oraz masonerią. Rozważania te dotyczą także próby odnalezienia pierwowzoru dzieła w aspekcie formalnym i ideowym. W drugim rozdziale („Między śpiewogrą a operą narodową”) opisuję związki *Krakowiaków* z tradycją tzw. „pastorałki”, opisuję też społeczną funkcję teatru w czasie rozbiorów.

Część czwartą („interpretacja”) podzieliłem na trzy rozdziały. Pierwszy z nich - „Z perspektywy Karola Kurpińskiego” - zestawia *Krakowiaków i Górali* Stefaniego z operą *Zabobon czyli Krakowiacy i Górale* Karola Kurpińskiego. Wskazując na podobieństwa i różnice akcentuję te ostatnie, patrząc na dzieło Kurpińskiego jako na interpretację utworu Stefaniego. W rozdziale drugim - „Wybrane zagadnienia wykonawstwa historycznego” - opisuję wybrane zagadnienia artykulacji, frazowania, retoryki muzycznej w odniesieniu do nurtu tzw. wykonawstwa historycznego. W rozdziale trzecim - „Wybrane zagadnienia redakcyjne i wykonawcze” - krytycznie odnoszę się do opracowania partytury, jakiego dokonał Władysław Raczkowski na potrzeby inscenizacji Leona Schillera. Opisuję także konsekwencje, jakie dla kolejnych inscenizacji miało korzystanie z niniejszego opracowania. Odnoszę się do najnowszego, urtekstowego wydania partytury. Przedstawiam także wybrane zagadnienia interpretacyjne przed którymi stanąłem jako dyrygent – w aspekcie dynamiki, agogiki, instrumentacji.

Całość pracy kończy podsumowanie i wnioski oraz wybór bibliografii, z której korzystałem przy pisaniu pracy.

Adam Benaroch

Synopsis of doctoral dissertation

ADAM BANASZAK

**JAN STEFANI'S *KRAKOWIACY I GÓRALE*:
CONTEXTS, IDEAS, SELECTED PROBLEMS OF INTERPRETATION**

Doctoral Advisor: Marcin Nałęcz-Niesiołowski, D.Mus.

Krakowiacy i Górale (or *Cracovians and Highlanders*) by Jan Stefani with the libretto by Wojciech Bogusławski opens the history of development of Polish opera. A new edition of the score released by Polskie Wydawnictwo Muzyczne (Polish Music Publishers) has shown a version of the piece that remains close to the original. It has prompted me, on the one hand, to undertake an artistic quest, an attempt to develop a consistent performing concept; and, on the other, to raise the question of the composition itself: its origin, reception, as well as its place in a wider panorama of Polish and European music, incl. its significance from the point of view of performing practice. As part of my PhD programme, I have submitted the so-called "artistic work", i.e. a recording of the performance I conducted at the Wrocław Opera House on 3 May 2018.

The work's basic assumptions are contained in the Introduction. Part One ("Dzieło" / "The Work") is divided into four chapters. In the first, I focus on the origin and historical background of *Krakowiacy i Górale*. In Chapter Two, I present an account of the libretto, as well as indicate preliminary, possible directions for its interpretation. The third chapter is devoted to the musical text. Following the description of the macro-form and structure of the whole, I characterise subsequent musical items contained in the score, point to possible ways of interpretation, as well as to selected phrasing, and orchestra texture problems. I pay particular attention to potential folk origin of particular melodies. In particular, I underline the relationship between music and lyrics, and the role of music in the entire concept of a work intended for stage presentation. In Chapter Four, I recount the opening performance of the piece, as well as its reception, and the ensuing legend. I list all the most important twentieth-century productions of the score.

Part Two ("Konteksty" / "Contexts") is divided into three chapters. The first, "Teatr muzyczny w XVIII-wiecznej Polsce" ("Musical Theatre in the 18th-Century Poland"), discusses the inception of the operatic art in Poland. The following chapter, "Rewolucja Bogusławskiego" ("Bogusławski's Revolution"), covers the activity of Wojciech Bogusławski in creating and staging opera works. The third chapter, "Pomiędzy stylem wczesnego klasycyzmu a folklorem" ("Between the Style of the Early Classicism and Folklore"), traces

the relationship between the score and original folk melodies and dances, such as the mazurka, kujawiak, and polonaise.

Part Three ("Idee" / "The Ideas") juxtaposes the score of *Krakowiacy i Górale* with European art and ideological trends. The first chapter ("Panorama europejska – zerwanie z hegemonią opery włoskiej?" / "European Panorama – Abolition of Italian Opera's Supremacy?") treats the work's associations with the German *singspiel*, the so-called "student play" tradition, the rural opera, and Freemasonry. Thus, these considerations also include an attempt to determine the work's formal and ideological prototype. In the second chapter ("Między śpiewogrą a operą narodową" / "Between *Singspiel* and National Opera"), I look upon the relation of the *Krakowiacy* and the tradition of the so-called "pastorałka", or Christmas pastorate. I also address the social function of the theatre at the time of partitions of Poland.

I divided fourth part ("Interpretacja" / "Interpretation") into three chapters. The first, "Z perspektywy Karola Kurpińskiego" / "Karol Kurpiński's Perspective", apposes *Krakowiacy i Górale* by Stefani with the opera *Zabobon czyli Krakowiacy i Górale / Superstition, or Cracovians and Highlanders* by Karol Kurpiński. Pointing to similarities and differences, I put emphasis upon the latter, and view Kurpiński's piece as an interpretation of Stefani's work. In Chapter Two, "Wybrane zagadnienia wykonawstwa historycznego" / "Selected Problems of Historically Informed Performance", I discuss certain aspects of articulation, phrasing, and musical rhetoric figures with regard to the so-called historically informed performance. Chapter Three, "Wybrane zagadnienia redakcyjne i wykonawcze" / "Selected Editing and Performing Problems", provides a critical account of the score version developed by Władysław Raczkowski for the purposes of Leon Schiller's staging of the piece. I also focus on the consequences employment of the said version had upon subsequent productions. Furthermore, I give an account of the latest, Ur-text edition of the score. Finally, I demonstrate certain problems of interpretation I faced as conductor; these are presented from the point of view of dynamics, tempos, and orchestration.

The dissertation closes with a résumé, conclusions, and selected bibliography of works I referred to while writing the thesis.

Adam Bonench